

MODRUŠ

МОДРУШ

Modruš, 06. lipnja 2004.

Godina I. Broj 1

LIST MJESTA I ŽUPE MODRUŠ

**modruški župnik
vlč. ALOJZIJE KUNCE
22. srpnja 1913. - 03. lipnja 1979.**

Dragi Modrušani!

Radostan sam što vas mogu pozdraviti preko našeg lista «Modruš». Sada je se uti i naš glas a tako Modruš izlazi iz svoje dugogodišnje anonimnosti. Želimo da opet jednom postane naš nacionalni ponos, kao što je to nekada bio. Kad je bio sjedište biskupije i sjedište najmo nijih feudalnih gospodara srednjovjekovne Hrvatske.

Nekada je Modrušem išla najprometnija cesta između sjevernih hrvatskih krajeva i najvažnijeg grada i luke na moru podno Velebita - grada Senja. Danas ide preko Modruša autoput Zagreb - Split i po njemu u Modrušu najduži tunel u Hrvatskoj - Mala Kapela.

Sve nas to mora ponukati da Modruš što više približimo turistima koji tuda putuju. Svi koji putuju preko Modruša vide Gradinu Modruš i sigurno se pitaju «Što je to?». Naš je list «Modruš» odgovoriti na ovo pitanje. Tako je se slava Modruša, kao nekada širiti svijetom.

To vam želi od srca vaš župnik:
Zdenko Skender

SADRŽAJ

25. obljetnica smrti vlč. Alojzija Kunca	4
Kronika župe Modruš za 2003. godinu	8
Razgovor sa vlč. Zlatkom Sušićem	10
Izvedeni i planirani arđovi u Modrušu	12
Povijest školstva u Modrušu	13
Modruška škola	14
Za dobro i obnovu Modruša	15
KUD "Gradina" - Modruš	18
Modruški govor	19
Crtice iz starije povijesti Modruša	22
Dvored prema crkvi Presvetog Trojstva	27
Modruški izvori	28
Modruš moj	30

VI . Alojzije Kunce etiri desetlje a služenja Bogu, Crkvi i narodu povodom 25. obljetnice smrti

1) Mladenaštvo vl . Alojzija Kunce

Alojzije je rođen u obitelji Kunce od oca Grgura koji je bio željezni ar, pružni stražar ili uvar pruge, i majke Katarine r. Sori . Alojzije je imao još dva brata i jednu sestru.

Obitelj Kunce se zbog oeve službe doselila u Caprag kraj Siska te u Rešetare gdje maleni Lojzek poха a osnovnu školu.

Nižu gimnaziju poха ao je u Novoj Gradiškoj, te se tri godine školuje u Nadbiskupskoj klasi noj gimnaziji u Travniku. Nakon gimnazije odlazi na studije prava u Beograd. Koncem ožujka 1934. godine upisuje se na Visoku bogoslovnu školu u Senju.

2) Sve eni ko djelovanje na etiri župe

Za sve enika je zaređen 27. lipnja 1937. godine u Senju, a prvu Mladu misu služi u Novoj Gradiškoj. Tog istog ljeta biva poslan u starodrevni Modruš za upravitelja župe Presvetog Trojstva.

Premda je teška srca i sa strepnjom prihvatio to mjesto, zavolio je taj kraj i ljude toliko da se nije rastajao od njih do svoje bolesti 1977. godine. Osjećao se njihovim

dijelom i nije ih napuštao ni u najtežim danima Drugog svjetskog rata. Bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost te na imovno stanje, sve je ljude jednako cijenio i volio.

Na služenje vojske odlazi 1940. 1942. u Sarajevo i na Pale kao redar i bolni ar, a potom se vraća u Modruš.

Pred kraj II. svjetskog rata, u vrijeme napada na katoličke svetinje, etnici su ubili vl . Dragutina Fifku, župnika cerovni kog. Župna crkva Uzašaš a Isusova na Cerovniku spaljena je. Devastirana je i župna crkva Sv. Ane u Plaškom. VI . Alojzije Kunce kao župnik Modruški postaje upravitelj župa Cerovnik i Plaški, a od 1946. upravlja i etvrtom župom sv. Juraj u Zagorju.

3) Neumorni preporoditelj:

Nakon rata koji je ostavio za sobom tugu i neimaštinu, župnik Kunce nije se dao slomiti beznamen i nije se pomirio sa sudbinom pasivnog promatrača. Bio je feniks koji je zapravo imao duhovnu i materijalnu obnovu iz pepela, iznova. Mnoge je tješio i spasavao, mnoge savjetovao i za njih tražio pravdu i iznašao materijalnu pomoć iako ni sam nije imao.

Vrše i svoju sve eni ku dužnost, doista nije mislio na sebe ve je pješice prolazio šumovite zaseoke po brdima i dolinama i ljeti i zimi, po žegi i kiši, vjetru i vijavici, danju i no u; odlazio bolesniku i u najudaljenije ku e. Svojim dolaskom donosio je radost, utjehu i ohrabrenje.

4) Katehizacija i odgoj u vjeri:

Ne djelj ne mise, «maše», najvažnije za odgoj u vjeri, bile su služene u sve tri župe i to starohrvatskih jezikm do sedamdesetih godina. Pjevalo se pu ki pod vodstvom pjeva ica «zapo imala». U propovijedi je pu kim jezikom naviještao poruku Rije i Božje. Njegov na in pouke uprili en je kroz ponavljanje katekizamskih pitanja i odgovora, te ponavljanjem raznih obrazaca i molitava. Svi su to redovito ponavljali nakon propovijedi ili na kraju mise.

Osobito su bila poznata «molenja» molitva po nakanama vjernika: za uspjeh i blagoslov blaga, ljetine, poroda, rada, putovanja, zahvale za zdravlje ili nešto drugo do molitve za pokojne i mnoge nestale.

Kao župnik s vjernicima je odlazio, u naša poznata marijanska svetišta i druga svetišta širom Hrvatske. Tako je hodo asnike pou avao o duhovnom, kulturnom ili nacionalnom zna enju pojedinog kraja ili mjesta kroz koji se prolazilo.

Po svjedo enju hodo asnika upravo ovakva putovanja do danas su o uvala ne samo stare crkvene ve i mnoge rodoljubne i narodne pjesme.

5) Neizmjerna gostoljubivost:

Mnogo je puta pod skromni krov i za oskudni stol primio dragog kolegu, prijatelja, ovjeka namjernika. Njegova gostoljubivost je poznata svima, a njegova požrtvovnost nije imala granica. Svatko tko njega pozna uvijek je «i u pol dana i u pol no i» dobio lijepu rije i okrjepu, svakog je toplo primio i ispratio.

6) Uporni obnovitelj i neumorni graditelj:

Nakon rata zatekle su ga tri spaljene i opustošene župe, crkve i župni domovi u Modrušu, Cerovniku i Plaškom. Župa Zagorje Božjom providnoš u ostala je sa uvana. Na radost i s velikim sudjelovanjem župljana u Domovini i svijetu zapo eli je obnova. Ljudi su rado išli raditi te su priskrbili mnogo potrebnog materijala. Obnavljalo se i nadogra ivalo stoljetne zidine koje su u kratkom vremenu ostale ogoljene zbog mržnje partizansko komunisti ke mržnje prema katoli anstvu i hrvatstvu.

Iseljenici iz Amerike i Kanade darovali su vl . Kunci novac za auto. Nije si nabavio auto ve je taj dar usmjerio za obnovu crkvenih objekata.

Nije si nikada kupio prevozno sredstvo ve je trokut Modruš Cerovnik Zagorje svladavao u glavnom pješice. U teškim vremenima neimaštine iz pepela je obnovio desetak crkava, kapela, plovanija ili gospodarskih zgrada.

7) Pomagao je u Domovini i svijetu:

Naš pokojni župnik, dovode i sebe u opasnost, pomagao je i one koji su zbog svog iskrenog domoljublja od jugokomunista ke vlasti smatrani takozvanim «državnim neprijateljima» tadašnjeg režima. Mnogi koji su zbog materijalnih ili drugih razloga napuštali rodnu grudu i bili prisiljeni oti i izvan Domovine, «izvana» su tražili «župnikovu preporuku» s kojom su bili prihva eniji u novom društvu.

Ljubav prema progonjenima uzvra ena mu je od mnogih iseljenika osobito u vrijeme njegove višegodišnje bolesti. Iseljenik iz Coventriya iz Engleske izme u ostalog piše: «Dragi vele asni, u prošla tri mjeseca ja sam u ime Vas napisao preko 50 pisama na razne pojedince i ustanove. Svima sam javio o Vašim potrebama i trpljenjima. Svatko se odazvao s razumijevanjem i s prilogom.»

8) Neumorni duh vl . Kunce živi u narodu

Iscrpljeno tijelo ispustilo je dušu na blagdan Duhova, 3. lipnja 1979.

u Zagorju. Župnik je pokopan na Modrušu. Na njegovom grobu stoji simboli an spomenik, okrenut prema tri strane: prema Cerovniku, prema Modrušu i prema Zagorju prema župama gdje je ovaj hvalevrijedni sve enik bio neumorni pastir oko spašavanja duša.

Povremeno, povodom odre enih obljetnica smrti, izre e se prigodna rije ili napiše prigodno slovo na spomen pokojnog župnika: tiskan kalendar, održana akademija... Smatram da je to nedovoljno za sve ono što je naš župnik u inio kao sve enik za ove župe.

Ovaj župni list «MODRUŠ» zna ajnji je doprinos osvjetljavanju lika i djela vl . Alojzija Kunce. Ovaj veliki ovjek koji je bio svjetla to ka u muci naroda modruškog kraja, zavrijedio je zna ajnje spomen obilježje ne radi njega samoga, jer u svojoj skromnosti, vl . Kunce bi bio protiv toga, ve zato jer je u njegovom liku i njegovom etiri desetlje a sve eni kom radu u ovim župama najbolje ocrtana životna situacije ljudi ovoga kraja tijekom 20. stolje a. Jer radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi modruškog kraja bila je radost i nada, žalost i tjeskoba vl . Alojzija Kunce.

Dao nam Bog takvih duhovnih pastira koji e nastaviti duhovnu i materijalnu obnovu Modruša i modruškog kraja.

pop Ante Luketi

MOLITVA KOJU JE VL . ALOJZIJE KUNCE MOLIO:

KRISTE, LAHKU NO !

*To nek danak nosi sobom radost i vaje,
eno ljepa ve ernica ve na nebu sjaje.
U mom srcu sije danas ljepše zvijezde mo .
U toj tihoj dragoj crkvi*

Kriste, lahku no !

*U knjizi je mog života, puna strana jedna,
Pisala ju patnja ljubav, djela zla i vrjedna.
Grijeh je velik, al je ve a pokajanja mo
Bog e dragi sve oprostit*

Kriste, lahku no !

*Muslim sad na svoje mile tamo u daljini,
Bože dragi, ja Te molim, sve ih sebi vini.
Hrvatsku nam domovinu, neka spasi Tvoja mo
Ja te zato vru e molim*

Kriste, lahku no !

*Sad sam opet jedan korak bliže grobu stigo.
Da sam barem korak više u nebo se digo.
Nek me uva sve do groba Božeg srca mo
Oltar nek je nada moja*

Kriste, lahku no !

*Primam sanak što mi tvoja sva dobrota daje,
Al kroz san nek mi drago vje no svjetlo sjaje.
Neka bđije pokraj mene an eoska mo
A ja kli em zadnji puta*

Kriste, lahku no !

14. IV. 1930.

Alojzije Kunce

Kronika župe Modruš za 2003. godinu

21.8.2003. Još u vrijeme domovinskog rata u župni stan je uveden telefonski kabel. Po mom dolasku, instalirali smo telefonski aparat. Od tada imamo u župnom stanu telefon. Broj telefona župnog ureda u Modrušu je:

047/ 551-080.

24.8.2003. Imali smo misu u crkvi Svetog Antuna. Krstio sam prvo djete u Modrušu - malog Antuna. Tako me u Modrušu do ekao najmla i Modrušanin. Poslije mise isli smo u školu gdje su Modrušani priredili oproštaj za dotadašnjeg župnika Zlatka Suši a a meni zaželjeli dobrodošlicu. Zlatko nije došao pa smo mi proslavili moj dolazak u Modruš u veselom raspoloženju i pjesmi. Tu sam upoznao mnoge Modrušane.

2.9.2003. Župnik nije stanovao u Modrušu punih 25 godina (posljednji je to bio župnik Alojzije Kunce). Zbog dugogodišnjeg nekorištenja, župna je šterna bila dosta prljava i zapuštena. Crkveni odbornici: Renduli Stanko, Josip Salopek i Marko Pavli i su ispumpali vodu iz šterne i dobro je o istili. itava je i nigdje ne propušta. Duboka je i u nju stane mnogo vode. Od Ive Gašparovi a cisternu su vozili i vodu u šternu doveli Mile Stoši i Keser Nikola. Tako imamo dosta vode za pranje rublja, su a i ostalog a za pi e idemo po vodu na fontanu kod Roži a.

5.10.2003. Proslavili smo blagdan Majke Božje od Ružarija a koji svake godine slavimo na prvu nedjelju u mjesecu listopadu. Došla je svira ica Nada Puškari iz Zagorja sa crkvenim zborom pa je misa bila pjevana. Imamo u crkvi Presvetog Trojstva u Modrušu na pokrajnjem oltaru krasan kip Majke Božje od Ružarija sa dvanaest zvjezda oko glave.

10.10.2003. Još je bivši župnik Zlatko Suši natkrio balkon župnog stana u Modrušu drvenim stupovima i daskama pokrivenim ljepenkom. A mi smo ga pokrili limom i postavili žljebove. Sada je balkon zašti en od kiše i snijega, koji je nekada znao pasti do vrata balkona. Balkon je prostran i sa njega se vidi na sve strane do Plaškog. Vide se dvije stare ceste i novi autoput Zagreb Split.

21.10.2003. Kada sam došao u Modruš nije bilo garaže za auto, pa je morao stajati vani na kiši i nevrenenu. Kako imamo veliki drveni štagalj pun dasaka za pokrivanje krova crkve, mi smo daske stavili na tavan, raš istili štagalj, proširili i napravili nova vrata i tako smo dobili prostranu garažu da auto može komotno stati u njoj. Izlaz iz garaže i dvorišta bio je težak. Cesta neure ena i strma. Molio sam op inu Josipdol i ona je poslala gostionici Zvonka Brleti a koji je sa svojim strojem proširio cestu i poravnao dvorište.

Dvorište je veliko 16 x 16 metara. Njega smo pretvorili u parkiralište, navezena su na put i u dvorište 4 kamiona pjeska. Stavili smo i tablu: »ulaz u crkveno dvorište». Sada svatko tko želi može do i u dvorište i tu parkirati auto. Osobito e to biti potrebno za blagdan Presvetog Trojstva jer do sada sve enici nisu imali gdje parkirati automobile.

30.10.2003. Zadnji prozor u crkvi stradao je u domovinskom ratu kada je tu udarila u crkvu granata iz Plaškog. Do tada je tu bila slika , dar obitelji Bedekovi . Prijašnji vitraj zamjenio je dar Damira i Ljerke Eljuga, lje nika iz Zagreba. Ljerka je rodom iz Modruša. Vitraj Blaženog Alojzija Stepinca postavio je majstor Boris Mili iz Zagreba.

16.11.2003. Bilo je najviše ministranata oko oltara od najve ih do najmanjih pa smo se slikali pred crkvom poslije mise. Tu smo sliku dali u boži ni broj ZOV-a, lista ogulinskog dekanata.

22.11.2003. Kada sam došao u Modruš našao sam mnogo knjiga na sve strane pobacanih. Sakupio sam ih i složio u dva stara ormara samo privremeno. Kupili smo kutno željezo i Matovina Pero iz Plaškog napravio je veliku željeznu stelažu. Zauzima cijeli zid sobe koju od tada zovemo knjižnicom. Sve smo knjige iz ormara složili na stelažu. Poredali ih po veli ini popisali i numerirali. Imamo pet polica knjiga a na nekoliko

polica su knjige u dva reda. Tako sada imamo ure enu župnu knjižnicu sa preko 200 knjiga. Tu držimo kaleže i monstrance koje ima župa. Bit e to i posudbena knjižnica. Ormare smo odnjeli u susjednu sobu gdje smo uredili župni muzej. Pošto ljudi stalno donose starine muzej je ve pretjesan.

Novi vitraj - dar Ljerke i Damira Eljuga

2003. godine Krštenio je 1 muško dijete i 3 ženska djeteta.

Vjen ana su 2 para: jedna je naša djevojka otišla u Karlovac, a druga u Zagorje Ogulin.

Umrlih je bilo 6: 3 muška i 3 ženske.

Župnik Zdenko Skender

RAZGOVOR SA VL . ZLATKOM SUŠI EM

Za ovaj prvi broj lista koji izdaje župa Modruš postavljeno je nekoliko pitanja vl . Zlatku Suši u , dugogodišnjem župniku modruškom i Josipdolskom, a sada župniku u Bilaju, Ribniku i Li kom Novom.

Prikažite ukratko svoj dosadašnji životni put?

Rođen sam 2. travnja 1941. u selu Vionica, župa Međugorje. Mislim da i ne trebam spominjati gdje je Međugorje. To zna cijeli kršćanski svijet. Preskočit u sve one muke i neimaštine koja je vladala poslije II. svjetskog rata, a to najbolje znaju starije generacije, nego u reči ono što je zanimljivije. Poslije završene osmogodišnje škole otišao sam u Biskupijsko sjemenište u Rijeku i Pazin. U pazinskom sjemeništu sam i maturirao. Bogosloviju sam studirao u Rijeci gdje sam i zaređen za svećenika. Prvu svetu misu imao sam u rodnom selu. Na misi mi je propovijedao nadbiskup Pavlišić . Uz njega je bio i sadašnji naš biskup dr. Mile Bogović .

Na kojim ste do sada župama djelovali i u koje vrijeme?

Odmah poslije mlade mise nadbiskup me poslao u Delnice kao kapelana, a zapravo sam vršio službu župnika u Brod na Kupi, Kuželju i Turki u Gorskem kotaru. Tamo sam ostao sedam godina.

Poslije me nadbiskup šalje prema Lici u Saborsko. Tamo sam ostao tako er sedam godina, a potom se upućujem u Josipdol. Tu sam ostao najdulje, punih 19 godina. Upravljam još i župom Cerovnik. Od 1996. godine dobio sam na upravu i župu Modruš. Mogu reći da sam se najviše i zaljubio u župu Presvetog Trojstva, dobrom djelom zbog dobrih ljudi, a dobrom dijelom zbog prirodnih i povijesnih bogatstava župe. Kad bi mi bilo dosadno u Josipdolu «pobjegao bih u Modruš. Svi smo mi sve enici koji smo upravljali župom Modruš težili dosti i veleasnog Kunca, ali to je ipak bilo nemoguće.

Kakve uspomene nosite iz Josipdola i Modruš?

Pa, nisam od onih koji vole pisati uspomene ili memoare, ali mogu reći da nosim lijepu uspomenu. One ružne sam i zaboravio. Nisam ni na koga posebno navezan. Poštivao sam i volio sve jednako. Istina, imao sam etiri «radnika» koji su svakog jutra dolazili na posao. Malo na posao, malo na rakiju, ali navikao sam ovdje i bez njih. Eto, kad je biskup vidio da sam dugo na župi, uputio me na ove tri župe: Bilaj, Li i Novi i Ribnik. Sve tri zajedno imaju 550 duša. Koliko vjernika, ne znam. Moj pastoralni rad na župi sastoji se od svagdanje Mise, a subotom imam za pravopredstavnike vjerouauk. U školi vjerouauk ne predajem. Župe su po

stanovništvu «stare», mnogo se umire, a malo rađa. Sve je po Božjem planu i nacrtu. Nedavno mi jedna starica kaže: «Moj vele asni, zdravlja eto nešto i ima, ali ubi nesretna samo a.» Kažem ja njoj:

«Ja sam već 32 godine sam pa me još nije ubila.» Ali stvarno, ubi samo a, pogotovo za vrijeme dugih zima. Ali evo, ne e ni to vjeće no trajati. Pozdravlja vas sve vlasti. Zlatko Sušić.

Bivši župnik vlasti Zlatko Sušić (lijevo) i sadašnji vlasti Zdenko Skender (desno). Modruš, blagdan Presvetog Trojstva 2003. godine

OSVRT NA IZVEDENE I PLANIRANE RADOVE NA PODRUJU Mjesnog odbora Modruš

Općina Josipdol, na podruju Mjesnog odbora Modruš, u proteklom razdoblju uredila je i asfaltirala prilazni put groblju «Kocelj» te parkiralište kod samog groblja. Vrijednost radova je 25.000,00 kn.

Na širem podruju ugrađeno je 14 novih rasvjetnih mjesto. Organizirano je išenje snijega na nerazvrstanim cestama i odvoz smeća. Napravljene su pripremne radnje za izradu platoa za mrtvanu «Kocelj». Otkuje se lokacijska dozvola i izrada projekta za istu, koja bi trebala biti izgrađena u ovoj godini. Računamo i na suradnju i

prijeom mještana, odnosno apeliramo na iste kako bi do dana mrtvih bila u potpunosti gotova. Za to je u pripremi povlačenjem mreže za elektroenergetski priključak. Dobili smo suglasnost Hrvatskih autocesta za priključenje modruškog vodovoda na sistem vodosnabdjevanja Tunela «Mala Kapela» i PUO Modruš. Projektna dokumentacija u fazi izrade i planiramo po eti izgradnju sekundarnog vodovoda.

Naravnik
Zlatko Mihaljević, ing. građ.

Nova cesta podno Modruša

POVIJEST ŠKOLSTVA U MODRUŠU

Nema pouzdanih podataka kada je otvorena prva škola u Modrušu. Pretpostavljamo da je to bilo u drugoj polovici 19. stoljeća. Prema nekim izvorima nastava je održavana najprije u zgradi kod Crkve Sv. Trojstva, da bi se kasnije prešlo u zgradu bivše Šumarije. To su bile prostorije gdje su nekada stanovali vojni asnici. Kasnije, 1890. nastava se održavala u zgradi škole koju su 1942. zajedno sa u iteljskim stanom zapalili partizani. 1945. godine trebala je biti organizirana nastava ali kako nije bilo školske zgrade djeca su morala ići u školu u Modrušku Munjavu. Ali odaziv djece za takvu

organizaciju nastave bio je slab, u itelj je dva puta tjedno dolazio u Modruš i uz ruševine škole držao nastavu. Naravno za ljestvog a vremena.

1947. godine za nastavu je pronađena prostorija tako da je mogla biti redovitija. Te iste godine pokrenuta je inicijativa za izgradnju (obnovu) školske zgrade. Škola se gradi uz pomoć stanovništva da bi 10. studenoga 1947. godine bila sve otvorena. Zgrada se sastojala od dvije učionice i u iteljskog stana. I dalje je odaziv djece za školu bio slab. Nimalo udno, jer škola nije imala namještaja, plove i ostalih nastavnih sredstava sve do kraja 1. polugodišta.

Osnovna škola u Modrušu

1953. godine škola je organizirana kao šestorazredna, a 1960. godine kao osmorazredna, te postaje Podru na škola Škole Josipdol. U enici viših razreda išli su u Josipdol, ali iz objektivnih razloga ostali su u Modrušu 5. i 6. razredi sve do školske godine 1967./68. Radi toga mnogi u enici nakon 6. razreda nisu nastavljali školovanje.

1977. godine školska zgrada je obnovljena (stolarija, strop, krovište). Neposredno prije domovinskog rata pokrenuta je inicijativa za izgradnju nove školske

zgrade bliže Jozefini ali to nije bilo ostvareno.

Najgore od svega jest da iz godine u godinu opada broj djece, tako da ih je ove školske godine 2003./2004., svega petero. Nadajmo se da će se sljede ih godina demografska slika popraviti i da će se Modruš potpuno gospodarski razvijati za što ima sve uvjete, a osobito za turizam.

Ravnatelj O.Š. «Josipdol»,
Ivana Bićan

MODRUŠKA ŠKOLA

U Podru noj školi Modruš, školsku godinu 2003./04. polazi pet u enika. Treći razred počinje Ante Filipović i Ivan Jandrić, a prvi razred Ana Antonić, Dalibor Gašparović i Miki Jandrić. Na početak školske godine u enici treće razreda su bili izabrani predstavnici: Nika Juhve uiteljice Dijane Cerovac i mojim dolaskom. Uz nas u školi je i gospa Anka Keser koja se brine za održavanje i zagrijavanje prostorija. Brzo smo se sprijateljili i stvorili ugodno ozračje. Tijekom ove školske godine u enici su marljivo radili i u ili. Prva i druga naučna linija je bila pisanjem i tiskanjem slovima te zbrajanjem i oduzimanjem dvadeset.

U školi smo imali i male sve anosti. Prigodnim programom obilježili smo i proslavili Dane kruha,

Svetog Nikolu, Valentino, Uskrs i Majski dan. Učestvovali smo na proslavi Dana škole u Josipdolu. Posjetili su nas i glumci iz Karlovca. Osim što su marljivo u ili i radili, u enici su se brinuli o isto i u urednosti našeg razreda i dvorišta ispred škole. Suradnja s roditeljima je bila dobra te su i oni sudjelovali u radu naše škole. Nastava se održavala bez prekida iako je u enicima zimi bio otežan put do škole.

Pred nama su topliji dani i bliži se kraj školske godine. U enici će uspješno završiti razrede što su svojim trudom i zalaganjem zaslužili.

Tanja Županić,
uiteljica u Modrušu

ZA DOBRO I OBNOVU MODRUŠA

Bio je rat, Domovinski rat , za obranu Lijepe Naše i naših domova, nas samih, naše djece, naših roditelja i obitelji.

Eterom su letjele radijske i televizijske vijesti, brujali su svjetski mediji, a pomko i ni od koga, osim što nam je od prvih zloslutnih i pogibeljnih dana bio istinski sklon i naklonjen Sveti Otac Ivan Pavao II., i poglavito Svevišnji Gospodin Bog.

U tim ratnim danima, bujice vijesti dopirale su do nas, ovisno o porukama i sadržaju, probadale srce, osobito ako su dolazile sa Modruša.

Danju i no u 7. studenoga 1992. godine pogaane su u Modrušu uz cestu prilegle obiteljske kuće, kapela Sv. Nikole je ošteena, jedna je kuća pod udarom etničke granate izgorjela, pogorenje i zvonik crkve Presvetog Trojstva. Djeca plakaju. Roditelji s malo odraslijim sinovima, goloruki, bez oružja posežu zajedno, za oružjem, ne bi li ga i podcjenu života preoteli iz dupkom punih prenaoružanih JNA kasarni u obližnjem Skradniku i Oštarijama ... Hrabrost, ja a od svih opasnosti, okrunjena je prvim vojnim uspjesima modruške mladeži koja se toliko zadivljuje snašla u organiziranju obrane na dijelu modruške i kapelske bojišnice. Ubrzo su na isto područje nadošle i regularne postrojbe mlade Hrvatske

vojske netom ustrojene u Josipdolu, Oštarijama, Ogulinu, Karlovcu, Zagrebu, Sisku...

Iste, te studeni ke ne i, u Zagrebu se okupiše kao nikada prije «zagrebački» Modrušani, to jest oni muževi i majke što su tjemom II. svjetskog rata a osobito nakon famoznog tzv. «oslobodjenja» morali prihvati bolni rastanak sa svojim rodnim krajem, da bi se godinama mukotrpno borili za svoje po Zagrebačkim predgrađima, te diljem Hrvatske, a mnogi su se zauvječili se otpustili po bijelom svijetu.

No, te ratne no i u Zagrebu ih se u crkvi Sv. Petra, zahvaljuju i gostoprimgstvu i pomoći župnika mons. Matije Stepinca, okupilo stotinjak ili više. Nakon svete mise, zazvavši od Svevišnjeg Boga pomoći Modrušu i napadnutoj Hrvatskoj, šutke su, ali sa snagom vjere i ufanja, posjedali oko stolova skrovite crkvene dvorane. Iz Modruša je za tu prigodu došao i tadašnji župnik Mile Šajfar. Jedni druge pitaju kako pomoći i napadnutom Modrušu? Spontano daju i skupljaju novac koliko tko ima: netko pet, netko deset, ponetko najviše pedeset njema kih maraka. Prijedinila im se trojica izaslanika iz Zajednice zavajajnih društava Like «Vila Velebita» donjeviši svoju pomoći. Stasiti Li anin i srani Hrvat Pavle Rukavina zatajnim ali optimističnim glasom

Milan Chomparo Sabljak i Josip Vukovi

pozdravlja «drage naše Modrušane» i prilaže 25 tisuća tadašnjih dinara. Taj susret zagrebačkih Modrušana u Petrovoj crkvi u Vlaškoj ulici 93, u srcu Zagreba potrajan je duže nego se očekivalo. Župnik Šajfar požurivao je ne bi li izbjegao bombardiranje Karlovca i najdublju noć na cesti Jozefini, na povratku u Oštarije, Josipdol i Modruš, želio je već u jutro prikupljenu pomoć u novcu, podjeliti stradalnicima. Hrvatski radio je i nadaljejavljao u vijestima: «Granate obasipaju Karlovac, gađaju Duga Resa i okolna naselja i sela», a vele asni Šajfar, u spoznaji da ga Bog uva, baš se tuda kroz mrklu noć otpatio kući.

Iste te neki, neka je koheziona moć, zapravo domoljubna i zavajajna snaga solidarnosti i uzajamnosti, zadržavala na okupu Modrušane u Petrovoj crkvi te ih i pozvala da osnuju Zavajajno društvo Modrušana u Zagrebu nazvavši ga Bernardin Frankopan, po legendarnom modruškom i ogulinskom knezu i velikanicu. Za predsjednika bje predložen i prihvazen Milan Chomparo Sabljak. I Društvo u Zagrebu postade živototvorni most prema zavajaju. Najprije je obnovilo staro modruško proštenje, poznato u širem kraju, a neko i u Hrvatskoj, kao «Presveto Trojstvo u Modrušu». Na blagdan u

istoimenoj modruškoj crkvi proštenje je obnovljeno 1992. godine. Prva svetkovina pro se skromno sa nešto okupljena svijeta, uz nastupe pjeva kih i folklornih zavi ajnih društava Like (Sinca, Zavalja i Plješivice). Iste te godine na Modruš su još uvijek bile uperene srbo etni ke topovske cijevi s obližnjega brda Trojvrha, dok su dušmanske nakane i planove budno pratile hrvatske straže s vrha i iz podnožja modruške Gradine.

Svetkovanje se nastavilo i narednih godina. Na kapelici kod crkve Sv. Antuna, li ki prijatelji Modruša iz Sinca otkriše granitnu plo u uz pet sina kih lipa, posa enih u podzidju istoimene crkve. Na plo i piše: «Prijatelju Modrušu sjedištu Krbavsko modruških biskupa», a to se odnosi na biskupe i Krbave, Modruša i Senja jer je Modruško-senjska biskupija nominalno postojala do 1969. godine.

Na poticaj i uz neposrednu pomo Zavi ajnog društva Modrušana u Zagrebu «Bernardin Frankopan», 1997. godine osnovan je i KUD «Gradina» u Modrušu, okupivši domicilne Modrušane te iseljene u Josipdol, Oštarije i Ogulin.

Na proštenje 2. lipnja 1996. godine do e u Modruš, kao neko , više od tisu u radosne i raspjevane eljadi, u velikom odušku slobode i u sjajnome obzoru napokon neovisne i slobodne Lijepe Naše Domovine Hrvatske. Obnovljena je i nekadašnja procesija izme u Crkve

Sv. Antuna i Crkve Sv. Trojstva, održana je koncelebrirana sveta misa, na pro elju, uz ulaz u Crkvu, otkrivena je impozantna spomen plo a knezu Bernardinu Frankopanu, tvorcu uvenog Modruškog urbara iz 1486. godine. Zavi ajno društvo Modrušana «Bernardin Frankopan» postupno je prenjelo teži šte aktivnosti iz Zagreba u sam Modruš, tako da se u zagreba kih Modrušana ne gasi žar, jer u njima gori trajni oganj ljubavi prema zavi aju. Rezultat te ljubavi je ure enje u ionica Osnovne škole, kul tur no umjetni ka aktivnost mladeži i odraslih, ure enje crkvenih prostora, uvo enje telefona u obiteljske domove i ustanove, djelomice i javne rasvjete. Samo da još pote e željno o ekivana i potrebita pitka voda vodovodnim sustavom koji valja izgraditi i koji Modruš zavrije uje u sklopu šire brige lokalnih op inskih vlasti Josipdola i Ogulina. Posebno je važno da se vrijednost hrvatske crkvene i nacionalne povijesti i kulturne baštine unese u najnoviji prostorni plan Hrvatske. Budu i da magistralna autocesta presjeca Veliku i Malu Kapelu, ogulinski kraj i Modruš, treba odgovoriti izazovima gospodarstva preporoda ali i zapo etoj duhovnoj obnovi.

Josip Vukovi i
Milan Chomparo Sabljak

KULTURNO UMJETNI KO DRUŠTVO «GRADINA» MODRUŠ

Društvo je osnovano 1997. godine. Broji oko tridesetak članova. Njeguje izvorni folklor, pjesme i plesove modruškog kraja. Namjera nam je otrgnuti od zaborava, sa uvati i prenijeti na mlađe članove, običaje naših baka i djedova.

Do sada smo imali niz zapaženih nastupa, kako u našem krajtu, tako i širom Hrvatske. Već niz godina nastupamo na Županijskoj smotri folklora. Karlovačku županiju smo do sada predstavljali na Valpova kom ljetu, Smotri folklora u Pleternici, na Međunarodnoj smotri folklora u Zagrebu te na akova kim vezovima.

Nastupali smo na Miholja kom sijelu u Donjem Miholjcu, za blagdan Svetog Ilije u Sincu i na Folkloarnim

susretima Korduna.

Povodom osnutka Gospićko Senjske biskupije gostovali smo u Dvorani Vatroslav Lisinski u Zagrebu.

Na Hrvatskoj smotri sami arati (svira a tamburice «samice») u Donjem Andrijevcima uspješno je nastupio naš član Dragan Gašparović.

Na reviji narodnih nošnji, u sklopu Županijske smotre folklora u Ogulinu, zapaženi su bili Darijo i Zrinka Žanić, predstavljajući i kosca i žetaricu. Veliku pomoć pružio im je Ive Mihaljević Barak.

Već niz godina, uz pomoć naših Modrušana iz Zagreba: gospodina Milana Sabljaka i Josipa Vukovića te modruškog župnika, uspješno organiziramo program uz blagdan Presvetog Trojstva na Modrušu.

Želja nam je proslaviti 10-godišnjicu našeg Društva, izraditi zastavu Društva te putovati Lijepom našom predstavljajući pjesme, plesove i običaje modruškog kraja.

Danica Žanić

akovo, 2003.

Sanja Vuli

Modruški govor u okviru govora s akavskom osnovicom u kontinentalnoj Hrvatskoj

Borave i u ogulinskom kraju, vrlo sam esto ula kako ljudi koji žive u tom prelijepom dijelu Hrvatske, raspravlјaju kojemu narje ju, ili kojemu dijalektu govor pojedinoga mjesta pripada. Hrvatsko se stanovništvo toga kraja obično smatra akavcima ili kajkavcima. Te se podjele najčešće na temelju uporabe zamjenice kaj ili a, pa se oni koji govore kaj smatraju kajkavcima, a oni koji govore a akavcima. Međutim, podjeli u jeziku nipošto nisu tako jednostavne, jer mnogi jezi ni elementi i imbenici utječu na svrstavanje pojedinoga govoru u jedno od hrvatskih narjeva i dijalekata. Na početku, najprije trebamo razjasniti razliku između narjeva i dijalekta. Unutar hrvatskoga jezika tri su narjeva: kajkavsko, akavsko i štokavsko. Naravno, svako se od tih narjeva sastoji od velikoga mnoštva mjesnih govora. Može se reći da koliko ima mjesta u kojima žive Hrvati, toliko ima i posebnih mjesnih govora koji, razumije se, međusobno mogu biti više ili manje slični. Na temelju tih sličnosti, tj. zajedničkih elemenata, mjesni se govori svrstavaju u dijalekte. To znači da se svako od triju narjeva sastoji od nekoliko dijalekata. Prema tomu, svaki je hrvatski mjesni govor moguće smjestiti unutar nekoga od dijalekata, a taj dijalekt opet pripada jednomu od triju spomenutih hrvatskih narjeva.

Ma koliko to na prvi pogled izgledalo neobično, svi hrvatski govori ogulinskog kraja imaju jednu temeljnju zajednicu koju zna aju, a to je akavska osnovica svih govora. To znači da su predci današnjih stanovnika govorili mjesnim govorima koji pripadaju akavskomu narjevu, a unutar akavskoga narjeva (koje se dijeli na 6 dijalekata), ti govori pripadaju ikavsko-ekavskomu dijalektu. Znači da se ogulinskog kraja do danas. U nekim je govorima akavskih elemenata više, a u nekim manje. Kao što sam naziv spomenutoga dijalekta govor, u ikavsko-ekavskom akavskom dijalektu pojedine se riječi i izgovaraju ikavski, a pojedine ekavski, što se obično pokazuje kombinacijom misit testa. Tim se akavskim dijalektom neko govorilo u golemom dijelu kontinentalne Hrvatske, sve do Save, Kupe i Une. Tako bi vjerojatno bilo i danas da krvava turska osvajanja nisu, na žalost, zauvijek izmijenila demografsku, a time i narjeva i dijalektnu sliku Hrvatske. Poznato je da je velika prekretnica bila Krbavska bitka g. 1493. i trag an poraz hrvatske vojske, te posebice Mohačke bitke g. 1526. i strahovit poraz ugarsko-hrvatske vojske, što je imalo za posljedicu konjanstino-tursko osvajanje Like i Krbave. Nakon toga, počeo veliko iseljavanje hrvatskoga stanovništva iz kontinentalnoga dijela Hrvatske prema sjeverozapadu, tj. prema današnjoj istočnoj Austriji, zapadnoj Mađarskoj,

zapadnoj Slova koj, te prema južnoj Moravskoj u današnjoj eškoj Republici. Iseljavale su ne samo pojedine obitelji nego i cijela sela, pa se smatra da je u 16. stolje u to podru je napustilo više od 100 tisu a ljudi, a k tomu je još veliko mnoštvo bilo pobijeno i odvedeno u ropstvo. Nakon toga iseljavanja hrvatskoga pu anstva, granica se akavskoga narje ja pomi e prema jugu. Zbog stalnih akavsko--kajkavskih jezi nih dodira, u ozaljskom kraju, pa i južnije, nastaju mješoviti akavsko--kajkavski govor. Mješoviti akavsko--kajkavski govor postaju osnovicom književnoga jezika koji svoj vrhunac doživljava u 17. stolje u. Poznat je u tom pogledu ozaljski književni krug kojega su predstavljali pisci okupljeni oko bana Petra Zrinskoga i njegove supruge Katarine, ro . Frankopan. Tu su još bili Katarinin brat knez Fran Krsto Frankopan, pavlin Ivan Belostenec, zatim Juraj Ratkaj Velikotaborski i dr. Svi su oni pisali jezikom temeljenim na govorima ozaljskoga kraja, a jedna od bitnih zna ajki tih govora jest akavsko-kajkavska dvonarje nost. Me utim, povjesna doga anja obilježena prodom štokavskoga pravoslavnoga stanovništva u središnju Hrvatsku, uvjetovala su postupnu pojavu govora u kojima se isprepli u sva tri narje ja, tj. akavsko, kajkavsko i štokavsko. Svakim novim iseljavanjem starosjedila koga hrvatskoga stanovništva, akavske su zna ajke hrvatskih govora sve više potiskivane, naravno u pojedinim govorima više, a u pojedinim manje. Tako je npr. poznato da je još jedan iseljeni ki val iz Ogulina i okolice krenuo g. 1715. prema južnoj Ma arskoj. Ti su se Hrvati naselili sjeverno od grada Pe uha, u blizini gradi a Dombovara. Njihov novi zavi aj postala su sela Mago , Hajmaš i Bikal zapadno, odnosno jugozapadno od Dombovara. Ti su Hrvati s vremenom poma areni. Hrvatskim jezikom govorio još samo jedan starac u Hajmašu, a u njegovu je govoru jasno prepoznatljiva ikavsko--ekavskia osnovica srednjo akavskoga dijalekta, kao i u potomaka Hrvata naseljenih u Moravskoj i Slova koj te u glavnine Hrvata u isto noj Austriji i zapadnoj Ma arskoj, tj. u dijelu Srednje Europe koji možemo zajedni kim imenom nazvati gradiš anskohrvatsko govorno podru je.

Ukratko, svi govorci s ikavsko-ekavskim ostvarajima tipa misit testo temeljno su akavski, bez obzira rabi li se u pojedinom govoru zamjenica a ili kaj. Upitni oblik za u zna enju zašto tako er jasno pokazuje akavsku osnovicu nekoga govora. Unato svim povjesnim nevoljama, još je uvijek veliki broj govora u unutrašnjosti Hrvatske koji po svojoj osnovici pripadaju akavskomu narje ju. Po emo li od zapada prema istoku, spomenut emo u Gorskem kotaru mjesta Benkovac Fužinski, Brestova Dragu, Cagar, Polji ku Kosu, Slavicu, Sljeme, zapadni dio Staroga Laza, Bosance, Jablan, Presiku, Stubicu, Vrbovsko i Zdihovo. Sjeverno od toga podru ja spomenuto akavsku osnovicu imaju brojni govorci oko Duge Rese, Karlovca i Jastrebarskoga, tj. govorci unkove Drage, Donjega Prekrižja, Gornjega Prekrižja, Jezerina, Jurkova Sela, Kalja, Kostanjevca, Medven--Drage, Prekrižja Plešivi koga,

Pribi a i dr. U Lici se akavskim ikavsko--ekavskim dijalektom govor u Oto cu i okolici, tj. u Brinju, ovi ima, Jezeranima, Kompolju, Krišpolju, Kuterevu, Letincu, Li kom Leš u, Lipicama, Prozoru, Sincu, Stajnici i Švici. Osim spomenutoga podru ja, u Lici ikavsko--ekavskomu akavskomu dijalektu pripadaju i govor nekoliko mjesta u gospi kom kraju, tj. govor Goljaka, Rudinke i Seliš a.

Vratimo li se opet našemu ogulinskomu kraju, susre smo brojne govore s akavskom osnovicom ikavsko--ekavskoga dijalekta, a to su govor Careva Polja, Cerovnika, Desmerica, Zagorja, Ogulinskoga Hreljina, Kuka e, Donjih Zatezala, Gornjih Zatezala, Kamenice Skradni ke, Kuni a, Oštarija, Sabljaka Modruških, Skradnika, Tounja, Trojvrha, Trošmarije, dijelova Josipdola te grada Ogulina sa zaselcima (npr. Prapu e, Bošt, Puškari Sel) i okolnim selima (npr. Salopek Sel).

Naravno, skupini govora sa akavskom ikavskom--ekavskom osnovicom pripada i Modruš. Slušaju i modruški govor zabilježila sam primjere tipa diver i nevesta, pondiljak i sreda. Na žalost, zamjenicu a može se u Modrušu uti još vrlo rijetko, uglavnom u starijih ljudi, jer ju je gotovo u potpunosti potisnula zamjenica šta, najvjerojatnije pod utjecajem suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika u kojem se rabi oblik što. Osim ikavsko--ekavskih ostvaraja, o akavskoj osnovici modruškoga govora svjedo i npr. i završetak -du u oblicima glagola tipa oni edu, ili npr. po etni glas j u rije i japno u zna enju vapno, zatim realizacija ja men u zna enju je am, crikva u zna enju crkva itd. Kasniji utjecaj kajkavskoga narje ja prepoznatljiv je npr. u glagolskom obliku zemem u zna rnju uzmem, a tako er i rije ima s po etnim v tipa vuja u zna enju ujak ili vulje u zna enju ulje. Izostanak glasa h ili njegova zamjena nekim drugim glasom, može se uglavnom smatrati posljedicom utjecaja govora nedalekih pravoslavnih štokavaca, npr. duv, kruv, kujna, kuvat, la e, snaja itd. Kao i u ostalim govorima ogulinskoga kraja, i u modruškom govoru susre smo rije i koje su po obliku i zna enju sukladne rije ima u brojnim akavskim mjesnim govorima koji su do danas sa uvani na ve spomenutom gradiš anskohrvatskom govorom podru ju u Srednjoj Europi, npr. maša u zna enju misa, potpauz u zna enju pazuho, saja u zna enju a a, pivnica u zna enju podrum, tetac u zna enju stariji muškarac, zaslon u zna enju prega a, žuk u zna enju gorak itd.

Ukratko, modruški je govor po svojim dijalekatnim zna ajkama srođan drugim govorima Hrvata u ogulinskom kraju. To zna i da je u tom govoru prepoznatljiva vrlo jasna akavska osnovica, te kasniji kajkavski i srazmjerne noviji štokavski utjecaji, o em nedvojbeno svjedo e navedeni primjeri. Uo ljivije razlike me u govorima najve im su dijelom uvjetovane intenzitetom utjecaja drugih narje ja na te temeljno akavske govore.

CRTICE IZ STARIJE POVIJESTI MODRUŠA

Modruš je jedan od najstarijih feudalnih gradova i jedno od najvećih srednjovjekovnih naselja u Hrvatskoj piše Dr. Milan Kruhek u svojoj «Kronologiji modruških događaja» na kojoj se, najveće im dijelom, temelji ovaj lanak. Modruš je gotovo idealno smješten u odnosu na zemljopisni prostor kojem je stoljeće imalo bio gospodarskim i političkim središtem. Taj položaj, za svoje vrijeme gotovo neosvojiv kastrum Tržan, na strmoj modruškoj glavici i neobično važna prometnica između sjevernih hrvatskih krajeva i Senja, najveći grad i luke podno Velebita, uslovili su brz i dinamičan razvoj grada. Modruš je tu cestu u inio cestom svojega razvoja a njegovi gospodari postali su najmoćniji feudalci srednjovjekovne Hrvatske.

U pisanim dokumentima nalazimo samo knezove Kralje Frankopane kao gospodare Modruša, koji ga Ljubomorno uvaju drže i ga svojom najdragocjenijom baštinom.

Tvrđnje starijih povjesničara, koji o Modrušu govore kao antičkom, rimskom gradu i utvrdi nemaju potvrdu u arheološkim i povjesnim dokazima.

Ipak nebi trebalo sumnjati da je župa Modruš postojala već oko 820. godine kada u ovim krajevima bjesne teške borbe između knezova Borne i Ljudevita kaže povjesničar Vjekoslav Klajić.

U svojoj povjesti Ilirika D. Farlati donosi predaju da je u Modrušu boravio praški biskup i apostol sv. Vojtjeh, vratilju i se 994. godine iz Rima u Prag.

Modruš oko 1600. (Martin Stier)

- Prvi pisani spomen župe Modruš donosi listina kralja Stjepana III iz 1163. godine, kojom potvrđuje pravo splitskom nadbiskupu na župe Krbavu, Bužane, Plase (Plaški), Vinodol, Modruše i Novigrad.
- Modruš se spominje 1185. godine kao crkvena župa unutar novoosnovane Krbavske biskupije, kojoj još pripadaju župe: Krbava, Plase i Drežnik.
- Godine 1193. kralj Bela III daruje krkom knezu Dujmu cijelu modrušku župu. Od tada ona postaje najvažnijim posjedom knezova Krkih (od sredine 15. st. Frankopani).
- Godine 1241. Tatari pustoše ove krajeve. Tatarske najezdne poti u izgradnju tvrđava i bolje utvrđivanje gradova.
- Kralj Bela III izdaje 5. travnja 1251. god. ispravu kojom povjerava Frankopanima uvanje trgova koje ceste koja je prolazila kroz Modruš te «kroz šumu zvanu Gvozd prema moru».
- 1333. godine na Modrušu boravi kralj Karlo Roberto, odakle piše pismo splitskom knezu Gradoniku.
- Knez Ivan (Anž) Frankopan osniva oko 1364. godine pavlinski samostan Svetog Nikole na Gvozdu. Po crkvi toga samostana nazvan je planinski masiv Kapela.
- Na molbu kraljice Elizabete, ispravom iz 1378. godine, papa Grgur X dopušta franjevcima iz Senja da mogu preuzeti za njih podignutu samostansku kuću s crkvom svetog Franje, zvonikom i grobljem.
- Osamdesetih godina 14. stoljeća Modrušem upravlja knez Stjepan Krki Frankopan a kneginja je Katarina Cararra.
- Sredinom mjeseca travnja 1449. godine na Modrušu je, u prisustvu svega frankopanskog roda i mnogih uglednih svjedoka, izvršena poznata dioba imanja preminuloga kneza Nikole Frankopana. Prema toj diobi modruški trg s kastrumom Tržanom uz Vitunj, Grobnik i Dubovac, dobio je knez Stjepan Frankopan.
- Papa Pio II u buli izdanoj u Sieni 1460. godine odobrava prijenos biskupskog sjedišta iz Krbave u Modruš, gdje već 1456. godine postoji dvor u kojem je biskup Franjo prebivao više nego li u staroj Krbavi. Vrijedno je spomenuti da se u toj ispravi spominje da je Modruš «po broju stanovnika daleko najnaseljenije mjesto u ovim krajevima». To je vrijeme vrhunca razvoja starog Modruša. Tu stoje i obavljaju svoje poslove modruški kaptol i biskup. Modruški purgari imaju svoje «dvorove», svoje posjede i zemlje. U gradu žive obrtnici i zanatlije,

trgovci i upravni službenici. Tada se župna crkva Sv. Marka preure uje u katedralu Sv. Marije. Modruš je tada najve i grd izme u Zagreba i Senja.

- 1463. godine Turci zauzimaju Bosnu te postaju prijetnja Modrušu.
- Knez Stjepan i njegov sin Bernardin Frankopan, na svoju molbu, dobivaju od Mleta ke republike pomo od 100 vojnika za obranu Modruša od Turaka.

Crtež Modruša iz 1729. (Anton Weiss)

- Godine 1470. u okolicu Modruša upala je velika turska vojska od oko 20.000 ljudi i poharala modruško i susjedna vlastelinstva.
- Knez Bernardin Frankopan je 1486. godine dao je popisati svoja imanja. Modruški urbar, iako tek djelomi no sa uvan, jedan je od naših najstarijih i najopširnijih spisa takve vrste.
- Krajem kolovoza ili prvih dana rujna 1493. godine, Modruš doživljava najteže dane u svojoj povjesti. Modruški purgari i malobrojni feudalni vojnici nisu se uspjeli oduprijeti ogromnoj turskoj vojsci pod vodstvom Jakub-paše, koja se vra ala iz plja kaškog pohoda na Kranjsku i Štajersku. Turci su osvojili, oplja kali, popalili i porušili Modruš a tvrdi Tržan nisu ni pokušavali zauzeti jer su se uvali za bitku sa hrvatskom

vojskom koja se okupljala na Krbavskom polju.

- Iz razorenog grada biskup Kristofor se zajedno sa kaptolom seli u Novi Vinodolski.
- Knez Bernardin Frankopan nastoji obnoviti Modruš, smatraju i ga i dalje svojim «stolnim mjestom».
- U Drugom novljanskem brevijaru iz godine 1495. pop Martinac opisuje Krbavsku bitku i njene posljedice te iznosi podatak o «rasapu Modruša».
- 1496. na Modrušu boravi Ivaniš Korvin, kao prosac Bernardinove kraljeve Beatrice Frankopanke (dvadesetak dana).
- Godine 1500. Bernardin Frankopan gradi utvrdu nad liticama ponora rijeke Dobre, oko koje će se vremenom formirati grad Ogulin.
- Knez Bernardin Frankopan javlja 1511. Jurju Brandemburškomu kako su Turci prodrli preko Modruša, pljekajući i sve do kranjskih granica.
- Oko 1513. godine Modruš napuštaju Dominikanci.
- Na zasjedanju njemačkih knezova izbornika, 19. studenoga 1522. u Neurnbergu, knez Bernardin Frankopan održava svoj glasoviti govor u kojem poziva ondašnje europsko plemstvo u pomoć protiv turske pogibelji.
- Pokraj Modruša ili preko njega prošle su veće turske vojske 1522., 1524. i 1527. godine.

Život u Modrušu se polako gasi a frankopanski utvrdeni grad Tržan pretvara se u obrambenu utvrdu koja ostaje skoro dva stoljeća na straži hrvatskog graničnog područja prema Turskoj Carevini. Grad Modruš je uništen. Međutim, on stvarno i simboli koji predstavlja ono što se nazivalo «Antemurale christianitatis» (predzidje kršćanstva) jer njegovim nestankom nije prestao i otpor turskoj sili. U 200 godina izravnog ratovanja s Turcima neprijatelj ga nikada nije trajno zauzeo niti je dalje napredovao u

osvajanju hrvatskog teritorija. Usprkos upozorenjima i molbama hrvatskog plemstva i crkvenih dostojaństvenika te jasnim saznanjima o gravitom otporu turskom nađiranju, vlastele tadašnje Europe nije pružila primjerenu pomoć, puštajući da narod stradava a plemstvo siromaši i gine. Kada je Hrvatska svedena na «ostatke ostataka», Bečki dvor reagira uspostavom Vojne krajine, koja će se pokazati kao još jedno bolno razdoblje hrvatske povijesti. Ne mogu ne osvrnuti se na vrijeme u kojem su se odvijali ovi krvavi

doga aji prepuni boli, stradanja i zebnje, obilježeni slavom i prkosnim otporom jednog malog naroda spremnog da brani svoje domove. Iza ove krvave pozornice živjela je renesansna Europa.

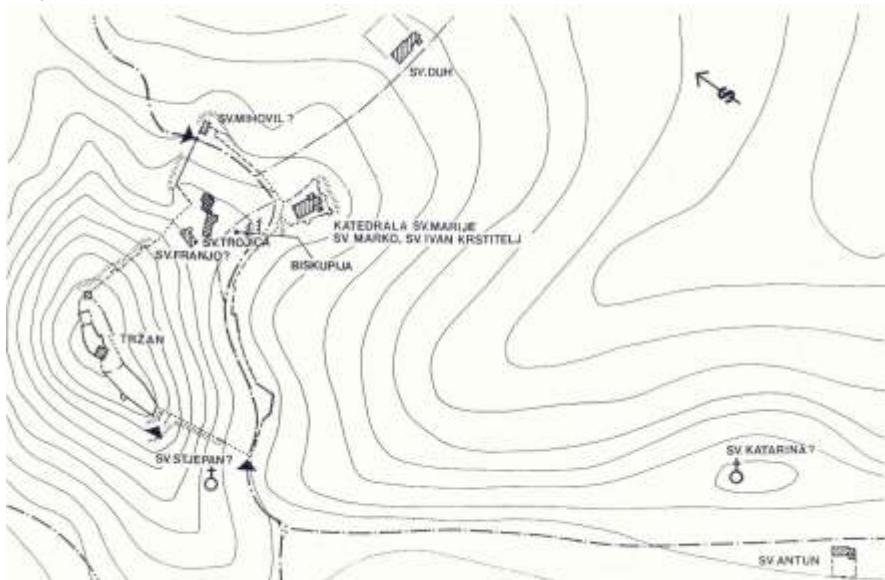
U Italiji ni u grandiozne pala e i crkve koje svojim umjetninama ukrašavaju najve i majstori svog zanata. Dvije godine poslije pada Modruša Leonardo da Vinci slika Posljednju ve eru pa glasovitu Mona Lisu. Godine 1536. Michelangelo oslikava Sikstinsku kapelu. Shakespeare piše Hamleta a za bogatu publiku muziku sklada Orlando di Laso.

U francuskoj Louis XVII dogra uje svoj dvorac Louvre. U Španjolskoj nastaje glasoviti Escorial a dva tjedna nakon bitke na Krbavskom polju Kolumbo sa 17 brodova i

brojnom posadom kre e na drugo putovanje u tek otkrivenu Ameriku. U Njema koj Albrecht Durer radi svoje glasovite bakroreze. Po cijelom prostoru današnje Njema ke, Austrije, eške, Poljske i Maarske u ono vrijeme ni u prekrasna i prebogata zdanja. Bogata Europa zatvara o i pred patnjama i bijedom što su vladali u našim krajevima.

Sretna je okolnost što na ovoj grudi obitava tvrd i žilav narod, spreman na obranu svoga ognjišta jer nam iskustvo nedavno Domovinskog rata potvr uje da je Europa u odsudnom asu ostala gotovo jednako nehajna kao i prije 500 godina.

Zvonko Trdi

Topografija povijesnih spomenika starog Modruša (Zorislav Horvat)

DRVORED PREMA CRKVI PRESVETOG TROJSTVA

Davne 1957. godine mještani Gornjeg Modruša predvo eni tadašnjim šumarskim nadzornikom Danijelom Brajdi em i Josom Anton i em odlu ili su uz put koji vodi prema koliš u crkve Presvetog Trojstva posaditi drvored.

Marijivo i sa puno ljubavi skupljali su u okolini mlade sadnice lipa i zasadili ih na dan 10. ožujka 1957.

estu su ih obilazili i pomno njegovali promatralju i kako rastu i šapu u «mi smo tu posa ene žuljavim rukama mještana Modruša».

Posao su dovršili 4. travnja 1960. god. Bili su to simboli ljubavi i ne un išti vo sti na še g ovjeka,

Modrušanina.

Bilo je to izraz poštovanja prema crkvi kojoj su hrlili nedjeljom i blagdanima, jedinom okupljalisti gdje su mogli progovoriti o svojim problemima u selu.

Lipe su rasle, pravile hladovinu i osluškivale žamor prolaznika. I danas stoje na istom mjestu. Prate i vesele se prolaznicima, a mnogih od onih koji su ih s ljubavlju posadili više nisu me u nama.

Od srca im hvala!

Mi ih danas sa ponosom njegujemo i sa osmjehom šetamo u okrilju njihova hлада. Neka rastu, neka žive još puno, puno godina i neka šumore o prošlosti i sadašnjosti.

U akciji sadnje drvoreda sudjelovali su:

1957. god. Antun i Joso (6), Renduli Joso (73), Keser Ivan (14), Žani Joso (11), Renduli Joso (9), Anton i Mile (6), Anton i Dane (6), Renduli Mate (9), Anton i Mile (8), Anton i Vitomir (4), Stoši Ivan (13), Palijan Mile (17), Brajdi Danijel (23), Brajdi Ivan (23), Renduli Anton (22), Anton i Dane (8), Žani Franjo (1) i Keser Joso (14).

1960. god. Brajdi Ivan (23), Žani Zlatan (26), Žani Dragan (11), Keser Mile (14), Anton i Mile (6), Salopek Rude (34, sluga kod Brajdi a), Renduli Karlo (18), Renduli Mate (9), Stoši Tomislav (13), Brajdi Danijel (23), Rudan i Ivan (38) i Žani Ante (lugar).

U zagradama su ku ni brojevi prema zapisu Danijela Brajdi a.

Ruža Brajdi

MODRUŠKI IZVORI

Modruš je jedno od rijetkih naselja na ovom podruju koje je u dvadesetprvo stolje e do ekalo bez vodovoda. Modrušani se i danas služe vodom iz šterni ili sa izvora. Voda iz Frajlovca, Roži a, izvor Za gradom i izvora u Modruškim Sabljacima se naj eš e koristi u doma instvima. Smanjenjem broja stanovnika u Modrušu, zapušteni su neki, ranije korišteni izvori. Rijetko se koristi voda iz Palijanove šterne, Brajdi evog izvora ili Migana iako su obzidani. U vrijeme Austro-Ugarske monarhije lijepo ure en izvor Pod vrati ili nekada populare Gospodske vodice, više se ne koriste a izvor u Palija no voj dragi je go to vo zaboravljen.

Hvale je vrijedan trud grupe ljudi predvo enih lugarom Tihomirom Bertovi em i Nikolom Nerali em.

S puno ljubavi i zala ganja, posljednjih nekoliko godina, su st avo ure uju zapušteni modruške izvore. Kako prolazi vrijeme, rezultati su sve vidljiviji.

Pokraj Brajdi evog izvora, koji se nalazi na sjevernoj strani podno Gradine, odakle je prekrasan pogled prema Zagorju, Sabljacima i Ogu linu, napravljena je nadstrešnica sa stolom i klupama. 2003. godine je natkriveno korito izvora, da u njega ne pada liš e sa drve a.

Za ovu godinu se uz ovaj izvor planira izgraditi pe enjara i popraviti prilazni put. Timo e Brajdi ev izvor postati privla an za izletnike. U planu je i ure ivanjer staze do Gradine.

Nedaleko od Brajdi evog izvora , u pravcu Salopeka Modruških, je vrlo

Brajdi ev izvor

zапуšтен извор Гospodske водице. Njegovo ure enje je planirano za ovu godinu a trebala bi se popraviti i pristupna staza.

2003. godine ure en je okoliš oko izvora Migan, ispod ceste prema Golom brdu, podignuta ograda do ceste te posa ene sadnice smreke i kako bi se jednog dana našao u sjeni drve a.

Ispod ceste, na samom ulazu u Salopek selo, obzidani je izvor Fajlovac za kojega se ne pamti da je ikada presušio. 2003. godine je

detaljno o iš en a oko njega su posa ene sadnice smreke i crnog bora, kako bi se i on s vremenom našao u hladovini.

Lijepo je vidjeti ovakve primjere brige za okoliš. Još je dosta modruških izvora koji ekaju svoje iš enje i ljepe dane.

Prema podacima dobivenim od lugara Tihomira Bertovi a

Zvonko Trdi

Josip Vukovi

MODRUŠU MOJ

Modrušu moj
Ispod Frankopanske Gradine
Iz davnine sveti grade
Zavi aju vje ne nade.

Modrušu moj
U srcu li ke Kapele
Bože uvaj
Ku ice preostale.

Od Stare Drage
Do Javorovice
Raspeti Sabljaci
Ponositi Gašparovi i
Vjerni Renduli i
Neosvojiv Josipdol
Zagorje, Oštarije
Modruška Munjava
Salopeki, Cerovnik
Stoji. Stoji Makovnik
Sviju branitelja lik.

Zavi aju moj
Presveto Trojstvo
uvar an eo tvoj.

Modrušu moj
Divota prirode
Li ke gore zelene.
Srebren jelvi
Pitom javor
Mladi bukvi
Smreka, bor
Žune, lasice, kune
Šumski dvor.
Lastavice, pastirice
Slavuj, zeba, vrapi
Zvonki ptica kor
Pjeva, pjeva
Modruški zbor.

Livade mirišu
Poto nica- tratin ica
Vjetri stabla njišu
Roži žubori žito zori
Ljetni dani boje rišu
Jesen dolazi
Zima e do i
Ali još spi.

Modrušu moj
No je tiha
Mjese ina kao dan
Zapjevale Modrušanke mlade
Pred oltarom
Sveta maša
Lipa domovina naša
Nije više san

To je ljubav
Ona se ne krije
Ona hrani ona grijе.

Na vrh Frankopana grada
Hrvatski se barjak vije
Crven bijeli plavi
Sveto, Sveti Trojstvo
Modruš slavi.

O autorima pjesme «Modrušu moj»

Gospodin Josip Vukovi (rođen u Modrušu, živi u Zagrebu), zaljubljenik u svoj rodni kraj, je spjeval 1995. godine pjesmu «Modrušu moj» sa puno topline i ljubavi. Spominje gotovo svaki kutak zavaja. Svjedoči postojanost ovog kraja u pjesmi, cvrkutu ptica, šumoru krošanja, bistrom izvoru u strepnji za opstanak u radosti za ostvarenje vjekovnog sna pod trobojnicom i vještom Starom Gradinom ispod koje se uju glasovi Svetе maše.

Te iste, prekrasne stihove koji dušu grijaju i srce razgaljuju, u note je preteo i 1996. godine gospodin Miroslav Salopek (iz Modruških Salopeka, danas živi u Zagrebu).

Ova pjesma postala je svojevrsna himna Modruša

Ruža Brajdi

MODRUŠU MOJ

MODRUŠU MOJ

S A T B

f MO-DRU-SU HO-DRU-IV MOJ
f MO-DRU-SU HO-DRU-IV MOJ FRAN-KO-PALCIS LEA-DI-NE

mf IL DAVM-NE SUETT GRA-DE ZA-VI-ZA-JU VJEĆNE NA-DEP

f MO-DRU-SU HOJ ZA-VI EA-JU MOJ PRE-SUE TO

TRO-STVO ŽU-VAR AN-BBO TVO) f MO-DRU-SU MOJ

mol JE TI-HA ME-SE-ČI NA KAO VAN

pp MO--DRU--SU HOJ PRE-O-LTA-ROM

f MO--DRU--SU HOJ

SUB-TR MA-ČA U-TA DO-MO-VI-NA NO--SA MI-JE VI-JE SAN

ZAPJE-VA-LE MO-DRU-SAVAKA PLA-DE
 ZA - PJE VA - LE ZAPJE-VA-LE MO-DRU-SAVAKA PLA-DE
 ZA - PJE VA - LE (ZAPJE-VA-LE MO-DRU-SAVAKA PLA-DE)

BEZE I SVEĆANO
 ZAPJE-VA-LE MO-DRU-SAVAKA PLA-DE MA VRA FRANKOPANA
 (ZAPJE-VA-LE MO-DRU-SAVAKA PLA-DE)

CEA - DA HEVA - TI SE BAO - JAR VI - JE CE VEN BUE - LI

PLA - VI SVE - TO PROSTVO MO-DRU-SI SLA - VI CE - VEN BUE - LI

PLA - VI MO - DRU-SI, MO-DRU-SI SLA - VI CE - VEN BUE - LI

PLA - VI MO - DRU-SI, MO-DRU-SI SLA - VI RIT. MIROLJAV
 SALOPEK
 joan., 1996.

MODRUŠ
Br. 1, godina I.
6. lipnja 2004.

Izdava :
Župa Presvetog Trojstva
Modruš
47303 Josipdol, Mudruš

Za izdava a:
vl . Zdenko Skender, župnik
tel.: 047 551 080

Glavni urednik:
Zvonko Trdi
tel.: 047 522 100;
098 648 980
e-mail:
zvonko.trdic@ka.htnet.hr

Autori priloga:
Ivica Bi an
Ruža Brajdi
vl . Antun Luketi
Zlatko Mihaljevi
Milan Chomparo Sabljak
vl . Zdenko Skender
vl . Zlatko Suši
Zvonko Trdi
Josip Vukovi
Sanja Vuli
Danica Žani
Tanja Župani

Lektor:
Višnja Lipoš ak

Fotografije:
Zvonko Trdi

Grafi ka obrada:
Muhamed Hasani

Tisak:
OG Grafika d.o.o. Ogulin

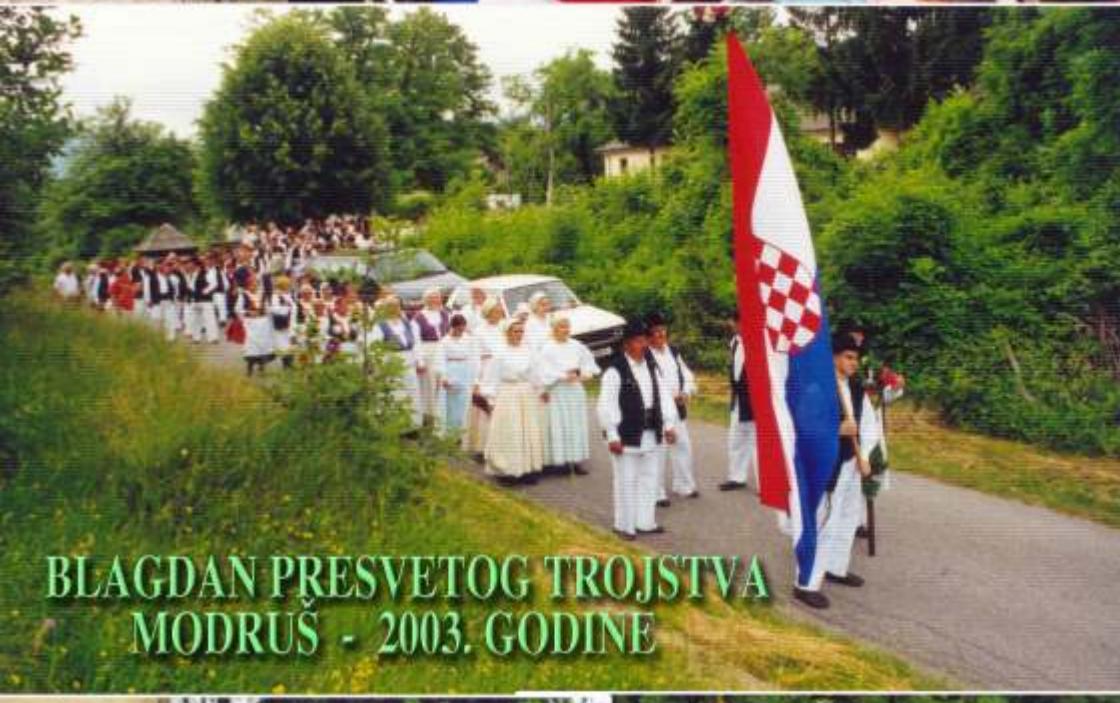
Poštovani itatelji!

List Modruš je prije 40-tak dana bio tek bojažljiva ideja. Ideja je oduševljeno prihva ena i podržana. Plod tog oduševljenja i složnog rada je pred Vama. Godišnjak Modruš je zamišljen kao kronika župe i mjesta Modruš. Predstoji nam rad na boljem osmišljavanju lista. Pozivamo sve zainteresirane da svojim prilozima, idejama i prijedlozima doprinesu njegovo kvaliteti.

Zahvaljujem vl . Antunu Luketi u na svekolikoj pomo i i prakti nim savjetima, Poglavarstvu op ine Josipdol na podršci i financijskoj potpori te Ogranku Matice hrvatske Ogulin na moralnoj i financijskoj pomo i.

Urednik

BLAGDAN PRESVETOG TROJSTVA MODRUŠ - 2003. GODINE

